

УДК 314.117-053.9(477.87):316.4

Р. І. СОПКО

ПРОБЛЕМИ ДЕМОГРАФІЧНОГО СТАРІННЯ НАСЕЛЕННЯ В ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Актуальність матеріалу, викладеного в статті, зумовлена прогресивним старінням та змінами соціально-демографічної структури населення через зростання питомої ваги осіб похилого віку, що призводить до загострення соціально-економічних проблем. Проаналізовано виклики, що є наслідками процесів депопуляції та старіння населення: динаміка чисельності населення, демографічне навантаження на працездатний контингент, динаміка коефіцієнта старіння населення Закарпатської області, середня очікувана тривалість життя тощо. Розглянуто співвідношення демографічних показників області.

Ключові слова: люди похилого віку, депопуляція, старіння населення, демографічні показники, демографічна криза.

Загальноцивілізаційна тенденція зниження народжуваності, характерна для розвинутого світу протягом останніх сторіч, у поєднанні з досягнутими успіхами в подовженні тривалості життя є детермінантами прискореного старіння населення й із часом породжують у населенні, яке старіє, ризик виникнення та закріплення депопуляційних явищ, тобто перевищення кількості померлих над числом народжених.

Перебіг процесу старіння та його детермінанти почали привертати увагу науковців доволі давно. Серед фахівців-демографів та соціологів, які одними з перших почали всебічно досліджувати старіння населення, варто, насамперед, назвати польського демографа Е. Россета [6] (автора відомої й донині широко використовуваної шкали для оцінювання рівня постаріння) та француза А. Сові [7]. Проблематикой старіння і його зв'язку з перебігом основних демографічних процесів та результативними параметрами відтворення населення на етапі першого демографічного переходу детально висвітлено в працях відомих демографів далекого й близького зарубіжжя: А. Вишневського [1], А. Ландрі [13], З. Павліка [14], С. Престона [15] та ін.

Серед українських науковців, які вивчають проблеми депопуляції та різні аспекти старіння населення, потрібно, насамперед, відзначити фахівців Інституту демографії та соціальних досліджень НАН України: С. Пирожкова [5], В. Піскунова, С. Піскунова, В. Стешенко, П. Шевчука та ін. [11], а також співробітників Інституту геронтології АМН України В. Безрукова, В. Чайковську та ін.

Разом з тим такі взаємопов'язані демографічні процеси, як падіння народжуваності до надзвичайно низького рівня, поширення депопуляційних тенденцій та прогресування старіння населення в розвинутих країнах, особливо активізувались саме в останні десятиліття. До того ж, як вважають експерти ООН, у разі збереження наявних демографічних тенденцій у

більш розвинутих регіонах світу на найближчі 10–15 років можливе збільшення чисельності населення тут буде забезпечуватися виключно за рахунок міграції, причому надалі прогнозований приплив мігрантів навряд чи зможе компенсувати очікуване перевищення смертності над народжуваністю в цих регіонах.

Тож не випадково тематика депопуляції, старіння населення та їх наслідків в останній чверті минулого – на початку поточного століття стала однією з найбільш активно досліджуваних як власне демографами, так і економістами, а також фахівцями, які розглядають питання старіння та низку супутніх проблем у широкому соціальному контексті.

Слід зазначити, однак, що низка питань, які стосуються депопуляції й старіння населення в Україні та їх впливу на соціально-економічні параметри, залишаються недостатньо дослідженими.

Мета статті полягає у виявленні соціальних наслідків демографічного старіння населення на прикладі Закарпатської області.

Особливістю демографічної ситуації в Закарпатській області є те, що вона має найбільшу частку сільського населення (62,8%) у загальній чисельності населення серед усіх інших регіонів України. При цьому в усіх гірських районах області сільське населення майже вдвічі перевищує міське [8]. Для поселень Закарпаття загалом характерна така суттєва відмінність у територіальному розподілі міст, селищ і сіл від інших регіонів України: у розподілі поселень за кількістю жителів переважають середні та великі села, тоді як міста є невеликими (від 7,0 до 35,0 тис. осіб).

За останні п'ятдесят років чисельність населення області змінювалась по-різному. Значне її збільшення спостерігалось у 1950–1960 рр., коли природній приріст населення становив у середньому 13,6 тис. осіб. Упродовж наступних років збільшення продовжувалось, проте вже не простежувалася тенденція до зменшення загального приросту. У 1995 р. на Закарпатті вперше зафіксовано зменшення чисельності населення, яке за 7 років становило 30,4 тис. осіб. Скорочення чисельності населення відбулося за рахунок міських жителів на 47,1 тис., тоді як у сільській місцевості чисельність населення за цей період збільшилася на 16,7 тис. осіб. Переважна більшість жителів області – 62,9% проживає в сільській місцевості. Чисельність населення одного села Закарпатської області в середньому становить 1,4 тис. осіб (середній показник по Україні – 1,7 тис.). П'ята частина населення проживає в 192 населених пунктах області, які мають статус гірських. Зате, за інформацією прес-служби Міністерства юстиції України, вже у 2008 р. народжуваність в області знову перевищила смертність. У першому кварталі 2009 р. це перевищення становило 2%, у другому – 7%, за підсумками 2010 р. – 19% [9].

Багато років для області характерні такі ознаки щодо населення: поліетнічний та поліконфесійний склад багатьох районів з компактним проживанням угорців та румунів; високий рівень безробіття (неофіційно –

в межах 250–300 тис. осіб), що і є причиною дуже високого рівня трудової міграції – особливо із сільських районів; сільське населення зайнято переважно в сільському господарстві та в лісовій галузі (окрім трудових мігрантів – масового явища); дотаційність регіону, яка полягає в перевищенні обсягу коштів, що надходять із центрального бюджету, над тими коштами, які область збирає у вигляді податків (не виключено, що за рахунок недосконалої податкової політики та централізації влади); збереження природного приросту населення (у межах 1%), комплекс причин якого ще належить дослідити; загалом високий рівень транскордонних зв'язків населення прикордонних районів (у недалекому минулому – також ще й унаслідок човникової прикордонної торгівлі).

За адміністративно-територіальним устроєм область поділена на 13 районів, 5 міст обласного значення, 11 міських, 19 селищних рад, 303 сільські ради, 578 сільських населених пунктів. У 2015 р. у Тячівському районі утворено 2 об'єднані територіальні громади, до яких входять 1 місто та 10 сільських населених пунктів. Територія області становить 12,8 тис. км², близько 80% з неї – гірська. На 01.01.2016 в області проживало 1259,2 тис. осіб (2,9% від загальної кількості населення України), з них 467,0 тис. осіб (37,1%) – міських і 792,2 тис. осіб (62,9%) – сільських мешканців. За чисельністю населення область займає 14-те місце.

Одним з найвпливовіших факторів формування чисельності населення області є його природний приріст (скорочення) – перевищення кількості народжених над померлими чи навпаки.

Закарпатська область залишається одним з регіонів країни, де зберігається природний приріст населення при загальнодержавному природному скороченні. Протягом 2015 р. чисельність населення області внаслідок більшої кількості народжених, ніж померлих, збільшилася на 1,2 тис. осіб і становила 1259,2 тис. осіб. Це відбулося за рахунок природного приросту як у міських поселеннях (374 особи), так і в сільській місцевості (865 осіб).

Структура населення за статтю та віком суттєво впливає на природний та міграційний рух населення. Нормальне відтворення населення вимагає рівноваги чоловіків та жінок у його структурі. Особливо це важливо в дітородному й працездатному віці. Порушення балансу ускладнює укладання шлюбів, збільшує ризик розлучень, призводить до появи неповних сімей.

Динаміка статевої структури населення свідчить про стабільну перевагу жінок у його загальній чисельності. Загалом по області впродовж міжпереписного періоду відбулися зміни статевої структури. Якщо в 1989 р. на 1000 жінок припадало 934 чоловіки, у 2001 р. – 929, то у 2015 р. – 924 чоловіки. У загальній кількості постійного населення чисельність жінок становила 52,0%, чоловіків – 48,0%. Кількісна перевага чисельності жінок над чоловіками спостерігається в усіх адміністративних районах. У віковій групі до 42 років переважають чоловіки, а після 42 – жінки.

За віковою структурою населення порівняно з 2001 р. відбувається незначне зростання частки працездатного населення з 61,4% до 62,5%, старшого за працездатний – з 15,5% до 16,6% та зменшення кількості населення, молодшого за працездатний вік, – з 23,1% до 20,9%. Зазначене свідчить про старіння населення. Процес старіння населення області підтверджується й оцінкою за шкалою ООН. У країнах, де питома вага осіб у віці 65 років і старше перевищує 7%, населення вважають старим. В області цей показник на кінець 2015 р. становив 11,4% [2].

Важливим при вивченні демографічної ситуації є аналіз тенденцій і особливостей смертності населення, яка є невід’ємним показником процесу відтворення. Поняття “смертність” – властивість, притаманна населенню загалом, яка полягає в тому, що в процесі свого існування воно втрачає частину життів на кожному відрізку часу.

Кількість померлих в області, порівняно з 2014 р., збільшилася на 741 особу або на 5,0%, разом з тим показник рівня смертності є одним з найнижчих серед регіонів країни і становив 12,3‰ при 14,9‰ в середньому по країні. Суттєвою особливістю показника смертності є значна відмінність його рівня серед чоловічої й жіночої статі. Загалом у 2015 р. чоловіків померло на 163 особи більше, ніж жінок.

За віковою структурою населення порівняно з 1989 р. відбувається зростання частки працездатного населення з 56,2% до 60,2%, старшого за працездатний – з 15,7% до 19,5% та зменшення кількості населення, молодшого за працездатний, – з 28,1% до 20,3%. Зазначене свідчить про старіння населення. Процес старіння населення області підтверджується й оцінкою за шкалою ООН. У країнах, де питома вага осіб у віці 65 років і старше перевищує 7%, населення вважають старим. В області цей показник на початок 2014 р. становив 11,2% [3].

Наведені статистичні дані свідчать про наявну демографічну кризу, що є загальною тенденцією всіх областей України. Демографічна криза є однією із сучасних проблем українського суспільства. Особливо гостро вона виявляється в слабо урбанізованих регіонах нашої держави, де тривалий час спостерігаються демографічні процеси, що характеризуються зруженим відтворенням поколінь, скороченням середньої тривалості життя, збільшенням розриву її між кількістю чоловіків та жінок, викривленнями в статевовіковій структурі сільського та міського населення, переважанням жінок у кількості всього населення через високу смертність чоловіків і меншу тривалість їх життя. Усі ці процеси сприяють швидкому старінню населення та викликають його депопуляцію [4].

Отже, одним із несприятливих демографічних процесів в області є старіння населення. Як критерій для оцінювання рівня демографічного старіння використовують частку в населенні осіб старше 60 років (шкала Ж. Боже-Гарньє – Е. Россета) [6]. Якщо частка людей у віці понад 60 років перевищує 10%, то нація є такою, що старіє. Україна належить до країн з

найстарішим населенням. Вона посідає 19-те місце за величиною частки населення віком понад 60 років (20,9%) після демографічно найстаріших країн, до яких належать Японія – 26,3%, Італія – 25,6%, Німеччина – 25,1%, Швеція – 23,4%, Греція – 23% (для порівняння: Білорусь посідає за цим показником 23-тє, Російська Федерація – 27-ме місце) [12].

Останніми роками в Закарпатській області (та й в Україні) частка населення у віці понад 60 років перевищує навіть 15%, про що свідчать дані табл. 1, де зазначено частку осіб похилого віку та частку дітей до 18 років, за даними 2001 та 2016 рр. Частки людей похилого віку та дітей розподілені по 13 районах Закарпатської області.

Таблиця 1

**Частка осіб старшого віку та дітей віком до 18 років
від загальної кількості населення Закарпатської області, %**

Райони	2001	2016	2001	2016
	Частка дітей до 18 років		Частка людей похилого віку	
Берегівський	26,2	21,9	16,6	17,9
Великобerezнянський	26,2	23,9	20,4	18,7
Виноградівський	30,2	26,6	13,8	14,6
Воловецький	25,8	24,1	18,6	19,4
Іршавський	29,8	25,2	15,4	16,3
Міжгірський	28,7	25,3	17,2	17,0
Мукачівський	27,6	24,6	17,0	16,7
Перечинський	27,6	27,2	18,6	17,0
Рахівський	31,3	27,5	15,1	14,8
Свалявський	27,6	24,4	15,7	16,7
Тячівський	30,1	25,0	14,6	15,8
Ужгородський	26,3	22,8	16,5	17,7
Хустський	29,3	24,6	16,6	16,2

Складено за даними Закарпатського обласного управління статистики.

Аналізуючи табл. 1, ми можемо побачити, наскільки зменшилися частки дітей порівняно з 2001 р., відповідно частка людей похилого віку збільшилася в кожному з 8 районів і зменшилася в 5 районах за 2016 р. Загальні частки людей похилого віку як середнє арифметичне всіх 13 районів за 2001 р. становлять 16,6, а за 2016 р. – 17,0. Це є доказовим прикладом того, що за 15 років частка людей похилого віку зросла на 0,4%.

Оскільки в області вже тривалий час існує регресивний тип вікової структури населення (на що вказано вище), серед показників, що її характеризують, доцільно визначити коефіцієнт демографічного старіння населення (відношення частки людей похилого віку до частки дітей і підлітків). Такий показник теж відображатиме рівень старіння населення: значення коефіцієнта більше ніж 0,5 свідчить про регресивність вікової структури населення (рис. 1).

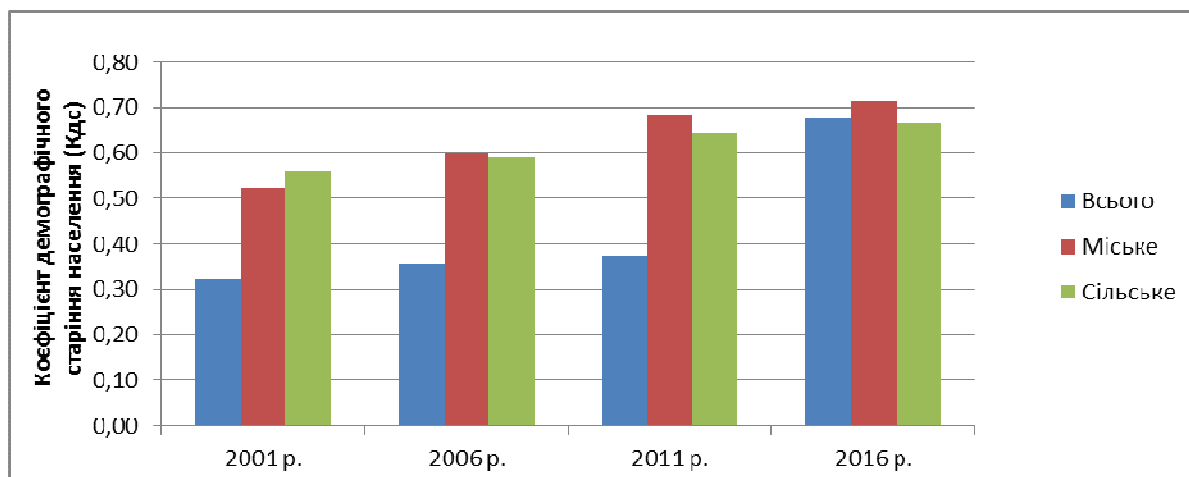

Рис. 1. Динаміка коефіцієнта демографічного старіння (Кдс) населення Закарпатської області

Отже, отримані нами дані свідчать про існування прогресивної вікової структури населення області, і це тільки усього населення за 2001 р. Наступним нашим кроком було вирахування цього коефіцієнта за кожні 5 років. Із цього видно, що сільське населення почало старіти на 10 років швидше від міського населення області. Але дані, які ми отримали за 2016 р., засвідчують зворотну тенденцію: з 2016 р. коефіцієнт демографічного старіння міського населення перевищує сільське населення. Тобто можна стверджувати, що процес старіння поширюється вже й на міське населення Закарпаття.

Найвищий рівень старіння області у 2001 р. (частка населення старше від 60 років) спостерігається у Великоберезняському, Воловецькому та Міжгірському районах. І саме в цих районах немає міст районного значення, тільки селища міського типу, це ще раз підкреслює старіння сільського населення за згаданий період. За 2001 р. найнижчий показник старіння спостерігався у Виноградівському та Ужгородському районах. Аналогічні показники варто навести й за 2016 р. Найвищий рівень старіння спостерігається в тих самих районах, що й за 2001 р., але варто додати, ще раніше не згадувані Берегівський та Ужгородські райони. Найнижчі показники – Виноградівський та Тячівські райони. Також найбільшим за чисельністю населення не тільки в області, а й в Україні є Тячівський район, на території якого проживає 13,7% мешканців краю [9]. Процес старіння населення уже протягом 15 років триває в усіх районах області (рис. 2.)

Про рівень старіння населення свідчить також його середній вік. Якщо у 1989 р. середній вік населення становив 31 рік (31 у чоловіків та 34 у жінок), то у 2001 р. він зріс до 35 років (33 у чоловіків та 37 у жінок). Але якщо в містах середній вік населення за цей період зріс до 37 років, то в селах аналогічний показник зріс аж 3% (від 35 років до 37 років). За нашими даними, простежується тенденція збільшення середнього віку в усіх вимірах міського, сільського, чоловіків та жінок (табл. 2).

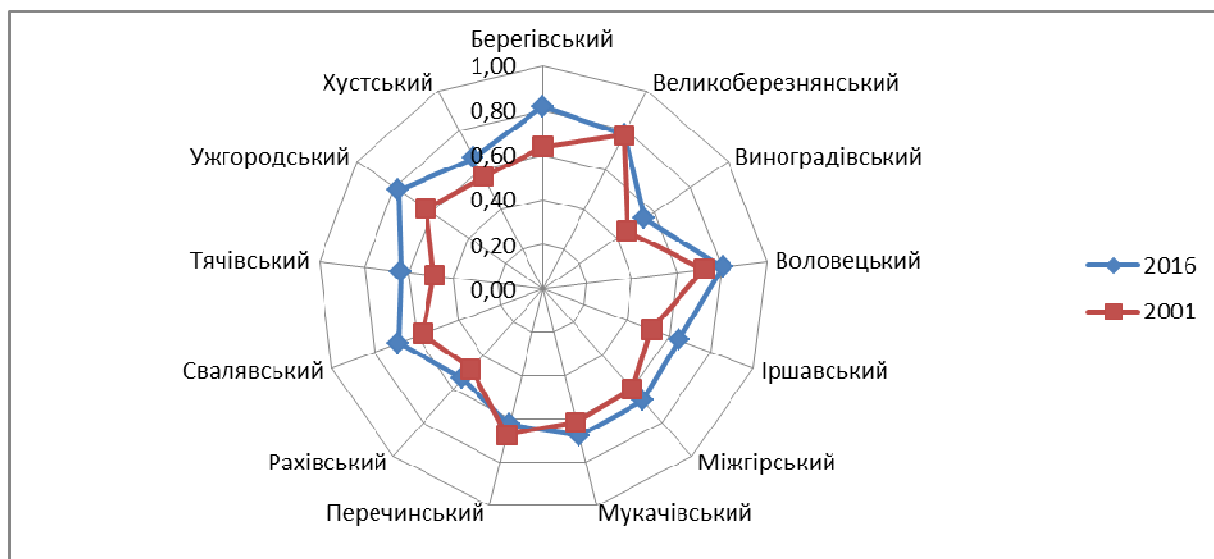

Рис. 2. Коефіцієнти демографічного старіння населення районів Закарпатської області

Таблиця 2

Середній вік населення Закарпатської області (років)

Роки	Все населення			Міське населення			Сільське населення		
	Обидві статі	Чол.	Жін.	Обидві статі	Чол.	Жін.	Обидві статі	Чол.	Жін.
1989	31,2	30,9	33,7	*	*	*	*	*	*
2001	35,0	32,9	36,5	35,3	33,6	36,8	34,9	33,1	36,6
2009	36,3	34,4	38,1	36,4	34,4	38,3	36,3	34,3	38,0
2011	36,4	34,4	38,2	36,5	34,4	38,4	36,4	34,5	38,1
2016	36,8	34,9	38,6	37,0	34,8	39,0	36,7	34,9	38,4

1 – складено за даними Закарпатського обласного управління статистики.

* – дані відсутні.

Прямим наслідком депопуляції населення області є зростання кількості осіб старшого віку. Так, питома вага пенсіонерів за віком у загальній їх кількості в області збільшилася на 15%, у результаті чого зросло демографічне навантаження на людей працездатного віку. У 2001 р. в області проживало 190,5 тис. осіб пенсіонерів за віком, аналогічний показник за 2006 р. становить 207,2 тис. осіб, але у 2016 р. він зріс до 218,9 тис. осіб. Тобто кількість пенсіонерів збільшилась на 28,4 тис. осіб.

Якщо брати до уваги загальну чисельність населення області, яка за 2016 р. становить 1259,2 тис. осіб, кількість пенсіонерів, яка за аналогічний період становить 218,6 тис. осіб, то у відсотковому співвідношенні особи похилого віку в Закарпатській області становлять 17% від загальної кількості населення області. Усе це свідчить про те, що навіть за умов досить ліберального податкового законодавства в Україні дедалі менша кількість працівників і платників податків повинна утримувати дедалі більшу кількість пенсіонерів. На рис. 3 ми схематично зобразили частки людей похи-

лого віку в усіх районах області й виділили кількість міських і сільських жителів області. Це надає змогу зробити аналіз тенденцій населення районів до процесів старіння.

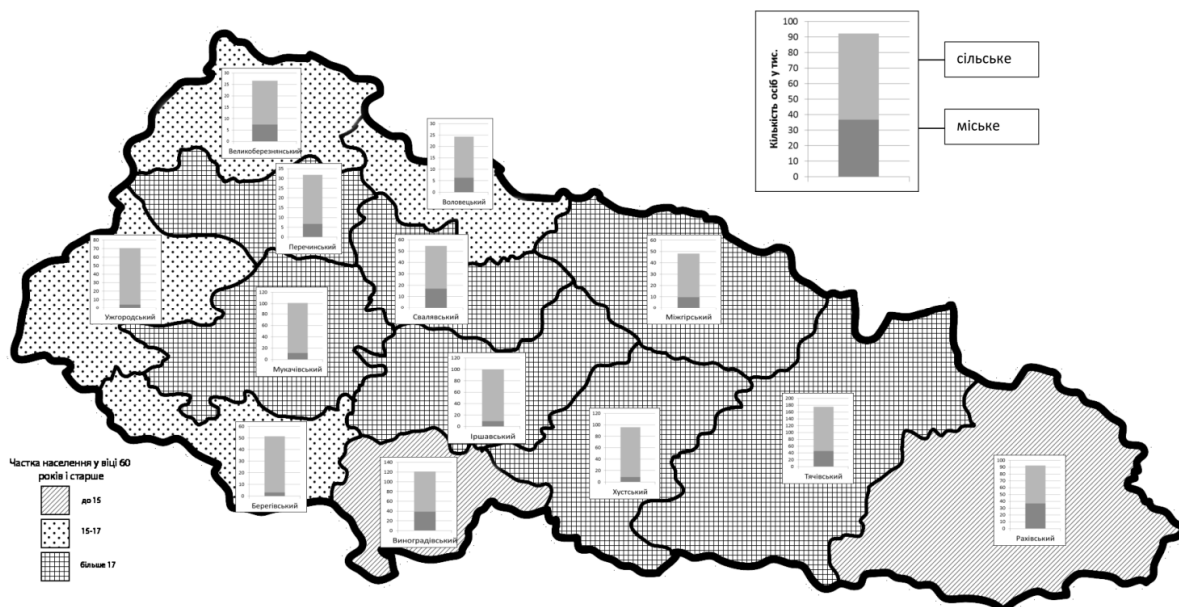

Рис. 3. Старіння населення в Закарпатській області за 2016 р.

Варто навести такі цифри. У 2010 р. в області зафіксована чисельність населення 1 244 828, у 2012 р. вона становила 1 250 759, а 01.07.2013 – 1 254 900 осіб, а за згадуваний нами 2016 р. – 1259,2 тис. осіб. Отже, ми й справді спостерігаємо сталий додатний приріст населення Закарпаття – ще з 2008 р. Як згадувалось, причини такої тенденції пояснюють по-різному. У пресі нерідко згадують також про так звану ромську проблему, стверджуючи, що раніше багато жінок ромської народності не ставали на облік. Тепер же, коли на народжувану дитину виплачують немалу соціальну допомогу, вагітні ромські жінки справно стали відвідувати лікарів та народжувати значно більше дітей у пологових будинках. Але твердження щодо начебто визначального внеску населення ромської народності в збільшення загального приросту населення Закарпаття є дещо перебільшеними й не мають офіційного підтвердження.

Процеси на Закарпатті, що так чи інакше пов'язані з міграцією, охоплюють останнім десятиріччям 15–18 тис. осіб щороку, а це приблизно становить 1,5% населення краю. Звісно, це офіційні дані. Серед видів міграції в Закарпатській області офіційно переважають міграційні потоки в межах краю та міжрегіональні процеси. Справді, офіційна статистика свідчить, що міждержавна міграція становить лише 7–10% від усіх подібних процесів і щороку має тенденцію до зменшення в загальному обсязі міграції.

Водночас досить високий відсоток необлікованої сезонної міграції досі залишається поза увагою державних установ.

На загальноукраїнському тлі Закарпаття в плані міграції посідає друге місце за кількістю осіб, що мігрують за межі краю. Так, з 2004 р. з області виїхало 4309 осіб. Якщо прирівняти показники механічного та природного руху, то мінімальний, у межах 0,1–0,4%, природній приріст повністю нівелюється постійним від'ємним міграційним сальдо, яке щороку тримається в межах 1,5–3 тис. осіб. Повторюємо: щоразу йдеться про дані офіційної статистики, недосконалість і нереформованість якої (не кажучи про наближеність до європейських підходів і стандартів) створює проблему достовірності даних. А відтак, і проблему об'єктивності та обґрунтованості наукових досліджень.

Підбиваючи підсумок, варто наголосити, що старіння населення України відбувається не за рахунок підвищення середньої тривалості життя (як у багатьох розвинених країнах), а внаслідок постійного скорочення рівня народжуваності та зменшення частки дітей. Тому вирішення цієї проблеми потребуватиме тривалого часу й уже сьогодні вимагає впровадження в життя виваженої, науково обґрунтованої демографічної політики держави.

Список використаної літератури

1. Вишне夫斯基 А. Г. Демографическая революция / А. Г. Вишне夫斯基. – Москва : Статистика, 1976 р. – 27 с.
2. Закарпаття у демографічному вимірі : стат. збірник / за ред. В. І. Онофрія. – Ужгород, 2016. – 104 с.
3. Закарпаття у демографічному вимірі : стат. збірник. – Ужгород, 2015. – 104 с.
4. Зуб Л. Проблеми демографічного старіння населення у Тернопільській області [Електронний ресурс] / Л. Зуб // Наукові записки. – 2009. – № 1. – С. 69–73. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/NZTNPU/geogr/2009_1/69.pdf.
5. Пирожков С. И. Демографические процессы и возрастная структура населения / С. И. Пирожков // Вибрані наукові праці : у 2 т. – Київ : Київ. Нац. торг.-економ. ун-т, 2008. – Т. 1. Демографічний і трудовий потенціал. – 8 с.
6. Россет Э. Процесс старения населения. Демографическое исследование / Э. Россет ; пер. с польск. Н. Н. Малютиной и Э. Н. Фарберовой ; под ред. А. Г. Волкова. – Москва : Статистика, 1968. – 509 с.
7. Сови А. Старение населения и продление жизни / А. Сови // Методы демографических исследований. – Москва : Статистика, 1969. – С. 48–58.
8. Сопко Р. І. Старіння та депопуляція як електоральні фактори у Закарпатській області / Р. І. Сопко // Науковий вісник Ужгородського університету: серія: “Політологія. Соціологія. Філософія” – Вип. 1 (18). Матеріали міжнародної наукової конференції “Політичні кризи в державах та регіонах та регіонах Європи: внутрішні передумови та зовнішні виклики у ХХ – на початку ХХІ століття”. – С. 162–165.
9. Сопко Р. І. Якими можуть бути наслідки існуючої демографічної тенденції старіння населення? / Р. І. Сопко // Карпатія. Цивілізаційний поступ. – Ужгород, 2013. – Вип. 1. – С. 55–59.
10. Сопко Р. І. Старіння населення у соціально-економічному контексті (на прикладі Закарпатської області). / Р. І. Сопко // Збірник наукових праць. Серія “Україна-

Цивілізація” – Ужгород, 2015. – Т. 1 “Україна на шляху до розбудови національної держави: історична спадщина, суспільно-політична реальність та соціокультурна перспектива” – С. 339–346.

11. Сташенко В. Старіння населення України: стан, етнічні особливості, перспективи / В. Сташенко, С. Піскунов, В. Піскунов // Демографічні дослідження. – Київ : Вид. Ін-ту економіки НАН України, 1998. – Вип. 20. – С. 125–146.

12. Ярова В. В. Проблеми демовідтворювальних процесів в Україні / В. В. Ярова // Економіка АПК. – 2006. – № 11. – С. 129–135.

13. Landry A. La Revolution Demographique / A. Landry. – Paris, 1934.

14. Pavlik Z. Nastin populačního vyvoje světa / Z. Pavlik. – Praha, 1964.

15. Preston S. Empirical Analysis of the Contribution of Age Composition to Population Growth / S. Preston // Demography. – 1970. – Vol. 7. – № 4. – P. 417–432.

Стаття надійшла до редакції 20.10.2016.

Сопко Р. И. Проблемы демографического старения населения в Закарпатской области

Актуальность материала, изложенного в статье, обусловлена прогрессивным старением и изменениями социально-демографической структуры населения из-за роста удельного веса лиц пожилого возраста, что приводит к обострению социально-экономических проблем. Анализируются вызовы, являются следствием процессов депопуляции и старения населения: динамика численности населения, демографическая нагрузка на трудоспособный контингент, динамика коэффициента старения населения Закарпатской области, средняя ожидаемая продолжительность жизни и др. Рассматривается соотношение демографических показателей области.

Ключевые слова: люди преклонного возраста, депопуляция, старение населения, демографические показатели, демографический кризис.

Sopko R. I. Problems of Demographic Aging of Thepopulation in the Transcarpathian Region

Relevance of the material stated in article is caused by progressive aging and changes of social and demographic structure of the population because of increase of specific weight of elderly people that leads to an aggravation of social and economic problems. Challenges are analyzed, that are a consequence of processes of depopulation and aging of the population: dynamics of population, demographic load of an able-bodied contingent, dynamics of coefficient of aging of the population of the Transcarpathian region, the average expected life expectancy, etc. The ratio of demographic indicators of area is analysed.

Among the demographic processes defining “a social and demographic face” of mankind throughout centuries, the main place is taken by process of aging of the population. In the last decades the problem of demographic aging is in the center of attention of the international organizations and the relevant international scientific centers, what is caused by basic influence of this process on conditions of development of humanity. However specifics of demographic aging and its social and economic consequences in the countries which pass a difficult stage of transformations are researched insufficiently. However thorough researches on this perspective, including results of the complex analysis of demographic, economic and social consequences of aging and specifics of their manifestation in various countries, shall become the scientific and methodical basis for the improvement and development of policy of adaptation of economic and social and demographic spheres to conditions of the population progressing aging.

The inevitability of escalation of process of aging of the population in our country in the medium term causes need of the corresponding reaction of society to rapid changes of social and demographic conditions of its functioning. Recently the problem of aging of the

population in Ukraine is even more often discussed with participation of representatives of the government, the scientific and medical community, the international organizations. And despite availability numerous, but enough separate researches characterizing separate aspects of scope of aging and the accompanying social and economic problems (provision of pensions, changes of quantity and quality characteristics of a total labor power, etc.), holistic view about the predetermined public challenges in Ukraine is absent today.

For the last fifty years aging process on a global scale develops with such speed that any ignoring its value will be connected with negative consequences for social policy of this or that state.

Key words: *elderly people, depopulation, aging of the population, demographic indicators, demographic crisis.*